20. 8. 2007

ID: 49759

Podjatost

K řádnému posouzení otázky podjatosti je nezbytné vždy přihlížet k rozdílům v procesním postavení jednotlivých osob, na něž by podjatost mohla dopadat.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 4 Tz 90/2006, ze dne 8.2.2007)

Nejvyšší soud České republiky projednal v neveřejném zasedání stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti České republiky ve prospěch obviněného V. H., proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 11. 2005 sp. zn. 23 To 779/2005, vydaného v trestní věci vedené u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 27 T 68/2003 a rozhodl podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. tak, že stížnost pro porušení zákona zamítl.

Z odůvodnění :

Obviněný V. H. byl rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 7. 2005 sp. zn. 27 T 68/2003 uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák., jehož se dopustil tím, že v blíže nezjištěné době, na blíže nezjištěném místě, nejpozději dne 12. 3. 2001 napodobil podpis T. R., zemřelé, naposledy bytem H. R., na závěti sepsané údajně dne 5. 8. 2000 v H. R., dle níž se v případě smrti zůstavitelky T. R. měl stát dědicem veškerého jejího movitého i nemovitého majetku, tuto předložil prostřednictvím Mgr. P. P. notářce Mgr. J. H., pověřené soudní komisařce k projednávání dědictví po T. R., zemřelé, přičemž na základě usnesení Okresního soudu v Jindřichově Hradci č.j. D 272/2001-82 ze dne 11. 6. 2002, které nabylo právní moci dne 28. 6. 2002, nabyl na základě této závěti dědictví sestávajícího z

-objektu bydlení na pozemku parcelní číslo – zastavěná plocha, pozemku – zahrada, ostatní plocha, lesní pozemek a lesní pozemek a pozemků zapsaných na listu vlastnictví pro obec a katastrální území H. R. v hodnotě 840.000,- Kč,
-členských práv a povinností zůstavitelky v ZD V. R. v likvidaci se sídlem H. R., oceněných jako členský vklad ve výši 19 350,- Kč ke dni úmrtí zůstavitelky,
-vkladu na vkladní knížce s názvem R. T., H. R., vedené Českou spořitelnou, a.s. okresní pobočka v T., pobočka v J. H. ve výši 174 461,70 Kč ke dni úmrtí zůstavitelky,
-vkladu na vkladní knížce s názvem R. T., H. R., vedené Českou spořitelnou, a.s. okresní pobočka v T., pobočka v J. H. ve výši 216 027,70 Kč ke dni úmrtí zůstavitelky,
-vkladu na vkladní knížce s názvem R. T., vedené Českou spořitelnou, a.s. okresní pobočka v T., DP univerzální účtárny v P. ve výši 150 359,80 Kč s příslušenstvím ke dni úmrtí zůstavitelky,
-vkladu na vkladní knížce s názvem R. T., vedené Českou spořitelnou, a.s. okresní pobočka v T., DP univerzální účtárny v P. ve výši 142 060,60 Kč s příslušenstvím ke dni úmrtí zůstavitelky, čímž

M. I., bytem K. R., okres J. H., Ing. J. Š., bytem Č. B., P., Ing. M. Š., bytem Z., okres B., F. H., bytem L., O. a V. H., bytem J. H., R., jako oprávněným dědicům ze zákona po zemřelé T. R. způsobil škodu ve výši 1 542 259,80 Kč. Za to byl obviněný odsouzen podle § 250 odst. 3 tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce 4 let. Podle § 39a) odst. 3 tr. zák. byl pro výkon trestu zařazen do věznice s dozorem.

K odvolání obviněného rozhodl ve věci Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 10. 11. 2005 sp. zn. 23 To 779/2005 tak, že napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. d) odst. 2 tr. ř. částečně zrušil, a to ve výroku o uloženém trestu, a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že

při nezměněném výroku o vině trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. uložil obviněnému podle § 250 odst. 1 odst. 3 písm. b) tr. zák. trest odnětí svobody na 2 roky a jeho výkon podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu 4 let. Dále podle § 53 odst. 1 tr. zák. uložil obviněnému peněžitý trest ve výměře 300 000,- Kč a podle § 54 odst. 3 tr. zák. stanovil pro případ, že by ve stanovené lhůtě nebyl peněžitý trest vykonán, náhradní trest odnětí svobody na 6 měsíců. Jinak zůstal rozsudek soudu prvního stupně nedotčen.

Dlužno dodat, že obviněný V. H. byl původně v dané věci uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. 3. 2005 sp. zn. 27 T 68/2003 výše uvedeným trestným činem, tento rozsudek však byl zrušen usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 5. 2005 sp. zn. 23 To 352/2005.

Proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích jako soudu odvolacího ze dne 10. 11. 2005 sp. zn. 23 To 779/2005 podal obviněný zastoupený obhájcem dovolání proti všem výrokům rozsudku odvolacího soudu, které odůvodnil podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a namítal nesprávné právní posouzení skutku. Nejvyšší soud o podaném dovolání rozhodl usnesením ze dne 12. 4. 2006 sp. zn. 8 Tdo 442/2006 tak, že podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. dovolání odmítl. Dovolací soud konstatoval, že ačkoli obviněný formálně deklaroval dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., fakticky uplatnil námitky skutkové, jejichž prostřednictvím se na podkladě vlastní verze skutkového děje primárně domáhal změny skutkových zjištění ve svůj prospěch, a následně ze změny skutkových zjištění vyvozoval, že se činu nedopustil. Vůči právnímu posouzení skutků žádnou námitku neuplatnil. Jím vytýkané vady mají povahu vad skutkových, event. procesně právních, nikoli hmotně právních.

Podle § 266 odst. 1 tr. ř. podal následně ministr spravedlnosti k Nejvyššímu soudu stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného V. H. proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 11. 2005 sp. zn. 23 To 779/2005. Napadeným rozhodnutím byl podle názoru stěžovatele porušen zákon v ustanoveních § 254 odst. 1, 2, 3, § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. ve vztahu k ustanovení § 105 odst. 3, § 110 odst. 4, § 264 odst. 1 a v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. a § 250 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák. v řízení předcházejícím v neprospěch obviněného.

V odůvodnění stížnosti pro porušení zákona je namítáno, že ke zjištění pravosti sporného podpisu na závěti byly opatřeny odborná vyjádření a znalecké posudky z oboru písmoznalectví, odvětví ručního písma. Nejprve před zahájením trestního stíhání obviněného zpracoval Kriminalistický ústav v Praze prostřednictvím pplk. JUDr. J. S. odborné vyjádření, poté ve stejném stadiu řízení znalec JUDr. P. B. zpracoval znalecký posudek. Následně pak obviněný předložil posudek znalce PhDr. J. V. JUDr. S. a JUDr. B. dospěli k závěru, že sporný podpis není podpisem zůstavitelky. PhDr. V. závěry JUDr. S. a JUDr. B. vyvrací, respektive připustil, že na sporné závěti nemusí být podpis zůstavitelky padělán. Uvedené rozpory se nalézacímu soudu nepodařilo odstranit ani osobním slyšením znalců, takže procesně správně přibral znalecký ústav k podání revizního znaleckého posudku. Problémem je, že tímto ústavem je opět Kriminalistický ústav v Praze, který již předtím podával odborné vyjádření ke stejné otázce, k čemuž stěžovatel namítá, že tento ústav nemůže být přibrán, neboť je z podání znaleckého posudku vyloučen. Námitky obhajoby nebyly nalézacím soudem uznány, teprve soud odvolací je uznal a vrátil věc nalézacímu soudu k novému projednání.

Stěžovatel dále uvádí, že oba znalci, tedy jak Mgr. Š., tak JUDr. S. jsou zaměstnanci Kriminalistického ústavu v Praze, a i kdyby se sami necítili ve věci zaujatí, nelze přehlédnout, že námitka podjatosti musí být v daném případě přijata, neboť se dobře znají, mohou vycházet ze stejných postupů a mohou objektivně vzbuzovat dojem, že jeden nemůže nezaujatě hodnotit práci druhého.

Dále je konstatováno, že za situace, kdy v seznamu ústavů je zapsán jako znalecký ústav pro zkoumání pravosti podpisu i Technický a zkušební ústav telekomunikací a pošt P., a rejstřík znalců

obsahuje řadu dalších jmen, kromě těch znalců, kteří již byli ve věci přibráni, a nelze ani přehlédnout, že grafologii a písmoznalectví vyučují i vysoké školy, není možné souhlasit s tím, že okresní soud postupoval správně, pokud ke zpracování revizního posudku přibral Kriminalistický ústav v Praze, o jehož nezaujatosti lze vznášet oprávněné pochybnosti.

Stěžovatel taktéž zdůrazňuje, že v novém nalézacím řízení se jenom prohloubily pochybnosti o nepodjatosti Kriminalistického ústavu v Praze a okresní soud na ně stejně nereagoval a v podstatě tak nerespektoval závazný právní názor odvolacího soudu. Krajský soud pak nepochopitelně změnil svůj původní názor na otázku podjatosti znaleckého ústavu a uzavřel, že Kriminalistický ústav v Praze není vyloučen z podání znaleckého posudku. Tímto postupem byl podle názoru stěžovatele porušen zákon v důsledku procesního pochybení soudů obou stupňů. Námitka podjatosti byla odmítnuta s tím, že v podstatě v České republice neexistuje znalec v oboru písmoznalectví – odvětví ručního písma, který by nebyl nějakým způsobem spjat s Kriminalistickým ústavem v Praze, čímž má být podjatost znalce vyřešena. Takový argument nemůže obstát, ale je především v naprostém rozporu s tím, co senát stejného odvolacího soudu vyjádřil ve svém odvolacím zrušovacím usnesení ze dne 27. 5. 2005. K navrhované písmoznalkyni JUDr. J. H., CSc. stěžovatel uvedl, že není pravdou, že je svázána s činností Kriminalistického ústavu v Praze, což dokládá písemným vyjádřením znalkyně. Obviněný tak byl shledán vinným na základě důkazu, jehož provedení a procesní použitelnost je v rozporu se zákonem.

Ministr spravedlnosti dále přiznává, že nalézacímu soudu nelze upřít snahu o zjištění vzájemných vazeb mezi Mgr. Š. a JUDr. S., ovšem závěry, které z toho okresní soud vyvodil, jsou naprosto nelogické a tuto nelogičnost neodstranil ani odvolací soud. Ne vše co Mgr. Š. v hlavním líčení uvedl, nachází odraz v odůvodnění prvoinstančního rozsudku. Nejenže JUDr. S. byl dříve nadřízeným Mgr. Š., ale jsou tu i další skutečnosti, které se v rozsudku neobjevují. Mgr. Š. totiž uvedl, že pracoval stejnými postupy jako JUDr. S., a v době svých začátků, kdy absolvoval povinných 50 případů pod dozorem a kontrolou svého „školitele“, byl povětšinou jeho školitelem právě JUDr. S. Významným také je, že všechny znalecké posudky a odborná vyjádření podléhají kontrole vedoucího odboru, kterým je plk. PhDr. V. S. Tato kontrola je ještě zesílena za situace, kdy má jít o revizní znalecký posudek. Pod posudkem Mgr. Š. je podepsán plk. PhDr. S., stejně jako pod vyjádřením zpracovaným JUDr. S. To mělo vést nalézací soud k závěru o podjatosti Mgr. Š., resp. Kriminalistického ústavu v Praze v této věci, a proto měl být tento znalec vyloučen z úkonů tohoto trestního řízení. Naznačeným postupem došlo i k dalšímu porušení trestního řádu, kdy soud prvního stupně odmítl respektovat závazný právní názor krajského soudu. Bez povšimnutí nemůže zůstat ani to, že revizní znalecký posudek nemusí být nutně zadáván ústavu, nýbrž může být opět využito služeb znalce, když bylo zjištěno, že za Kriminalistický ústav v Praze podává posudek osoba, která sama znalcem není a je tedy nutno ji brát do znaleckého slibu ad hoc, čímž se de facto nenaplňuje předpoklad trestního řádu o nejvyšší odborné kvalifikaci znaleckého ústavu v daném oboru. Vedle shora uvedeného je nutno uplatnit i námitku, že obviněný navrhoval doplnit dokazování výslechem svědka P. H. Odvolací soud se vyjádřil v tom smyslu, že není vyloučeno, aby okresní soud doplnil dokazování výslechem tohoto svědka. Okresní soud však na tento návrh nereagoval, a to ani tím, že by rozhodl o neprovedení tohoto důkazu a stejně se k takto navrženému důkazu posléze nevyjádřil ani soud odvolací.

V závěru stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 11. 2005 sp. zn. 23 To 779/2005 byl v neprospěch obviněného V. H. porušen zákon v ustanoveních § 254 odst. 1, 2, 3, § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., ve vztahu k ustanovením § 105 odst. 3, § 110 odst. 4, § 264 odst. 1 tr. ř. a v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř. a § 250 odst. 1, 3 tr. zák. v řízení předcházejícím. Dále navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil, včetně všech dalších rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazujících a následně postupoval

podle § 270 odst. 1 tr. ř.

K podané stížnosti pro porušení zákona se písemně vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Uvedl, že naprosto shodné námitky obviněný uplatnil ve svém dovolání, které bylo Nejvyšším soudem odmítnuto, když mj. tento soud dospěl k závěru, že žádné ustanovení zákona nevylučuje, aby znalci byli v odůvodněných (a lze připustit, že i spíše výjimečných) případech i zaměstnanci téhož zaměstnavatele. S veškerou argumentací tohoto rozhodnutí Nejvyššího soudu k předmětné otázce se v plné míře ztotožňuje. V souvislosti s požadavkem na realizaci výslechu svědka P. H. Nejvyšší státní zastupitelství dospělo k názoru, že soudy činné v posuzované trestní věci zjistily skutkový stav v souladu se zásadami zakotvenými v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., což znamená, že shromáždily dostatek důkazů, které posloužily za podklad pro jejich rozhodnutí, a tyto důkazy hodnotily podle vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a učinily logicky odůvodněná úplná skutková zjištění. Navrhl proto, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. předmětnou stížnost pro porušení zákona zamítl, jako nedůvodnou.

Ustanovený obhájce obviněného v písemném vyjádření prohlásil, že obviněný bezvýhradně souhlasí s podanou stížností pro porušení zákona a s jejími důvody, neboť se z velké části kryjí s obsahem podnětu, který byl z jeho strany zaslán ministru spravedlnosti. Obviněný je tedy přesvědčen, že z důvodů a příčin popsaných ve stížnosti pro porušení zákona byl napadeným rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích porušen zákon v jeho neprospěch ve všech citovaných ustanoveních zákona. Navrhuje proto stejně jako ministr spravedlnosti, aby uvedené porušení zákona bylo Nejvyšším soudem podle § 268 odst. 2 tr. ř. vysloveno, a poté aby byl podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek zrušen včetně všech dalších obsahově navazujících rozhodnutí, která touto změnou pozbyla svého podkladu.

Obviněný V. H. se ve svém vlastním písemném podání v plném rozsahu připojil k podané stížnosti pro porušení zákona.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející a dospěl k následujícím zjištěním a závěrům.

Ze spisu vedeného v dané věci zjistil Nejvyšší soud tyto skutečnosti týkající se průběhu posuzování sporného podpisu zůstavitelky.

Nejprve v dané věci podal ve smyslu § 105 odst. 1 věta prvá tr. ř. JUDr. J. S. za Kriminalistický ústav Praha odborné vyjádření datované dne 30. 8. 2002. Pod tímto odborným vyjádřením jsou podepsáni JUDr. S. coby zpracovatel a plk. PhDr. V. S. coby jeho nadřízený – vedoucí odboru kriminalistické identifikace. V daném vyjádření vyslovil JUDr. S. jednoznačný závěr, že podpis zůstavitelky „T. R.“ na předmětné závěti není pravým podpisem T. R. Je to padělek, vyhotovený se snahou o nápodobu vzoru pravého podpisu (viz č.l. 23).

Následně policejní orgán přibral opatřením podle § 105 odst. 1 tr. ř. k vypracování znaleckého posudku znalce JUDr. P. B. Tento znalec vypracoval znalecký posudek z oboru písmoznalectví (viz č. l. 26), v němž v závěru vyslovil, že podpis zůstavitelky na předmětné závěti není pravým podpisem T. R., ale jeho nedokonalou napodobeninou. Tento závěr platí i pro případ krátkodobého zlepšení fyzických sil pisatelky.

V řízení před soudem prvního stupně předložil obviněný soudu k důkazu znalecký posudek PhDr. J. V. (viz č. l. 213). Tento znalec vyslovil závěr, že na základě výsledků podrobných analýz a komparací

předložených materiálů a po komplexním vyhodnocení všech nálezů nelze vyslovit kategorický závěr. Z teoretických možností však přicházejí v úvahu dvě verze, které ale není možné kategoricky ani prokázat ani vyloučit a proto uvedené závěry jsou pouze pravděpodobnostní. Z expertizního hlediska je sice pravděpodobnější verze, že sporný podpis znění „T. R." na závěti ze dne 5. 8. 2000 není pravým podpisem T. R., avšak současně nelze vyloučit ani verzi, že sporný podpis byl napsán zůstavitelkou za větší fyzické pomoci jiné osoby, která ovlivnila úroveň písemného projevu a pozměnila některé obecné i morfologické charakteristiky spontánních podpisů zůstavitelky.

Ke znaleckým posudkům a odbornému vyjádření byli soudem v hlavním líčení konaném dne 22. 4. 2004 vyslechnuti všichni 3 zpracovatelé (viz č. l. 291 an.), tj. JUDr. B., PhDr. V. a JUDr. S. Ani výslechem těchto osob se nepodařilo sjednotit jednotlivá posouzení sporného podpisu.

Soud poté přibral opatřením ze dne 30. 4. 2004 za účelem podání revizního znaleckého posudku a k odstranění rozporů mezi znaleckými posudky JUDr. P. B. a PhDr. J. V. Kriminalistický ústav Praha, přičemž v odůvodnění uvedl, že byly zhotoveny dva znalecké posudky, mezi nimiž trvají rozpory, které se nepodařilo odstranit ani podrobným výslechem znalců. Proto byl přibrán tento kriminalistický ústav s úkolem nového posouzení pravosti sporného podpisu a vyjádření se k rozporům mezi znaleckými posudky. Přitom uvedl, že JUDr. S. již podával za kriminalistický ústav odborné vyjádření, proto žádá, pokud je to možné, aby revizní posudek nezhotovoval JUDr. S.

Proti danému opatření podal obviněný námitky (viz č. l. 307) , kdy hlavní podstatou námitek bylo, že jestliže kriminalistický ústav podával prostřednictvím JUDr. S. již odborné vyjádření, a nyní má zpracovat znalecký posudek, lze pochybovat o nepodjatosti znaleckého ústavu, neboť je tu dán jednoznačně poměr Kriminalistického ústavu Praha k věci samotné. Uvedl, že jak zjistil, působí na kriminalistickém ústavu v oboru písmoznalectví dva znalci a to JUDr. S. a Ing. P. K., který se specializuje na písmo strojové, nikoli písmo ruční. Nalézací soud vznesenou námitku podjatosti kriminalistického ústavu zamítl, když uvedl, že na předmětném oddělení působí znalci čtyři, a že věc nebude zpracovávat JUDr. S.

Kriminalistický ústav Praha vyhotovil revizní znalecký posudek (viz č. l. 316), jehož zpracovatelem je kpt. Mgr. M. Š. Dále je za ústav na posudku podepsán plk. PhDr. V. S., jako vedoucí odboru kriminalistické identifikace. Kriminalistický ústav vyslovil kategorický závěr, že sporný podpis znění „T. R." v rubrice „zůstavitelka" na závěti ze dne 5. 8. 2000 není pravým podpisem T. R., ale jedná se o padělek typu napodobeniny z volné ruky podle vzoru (předlohy).

V hlavním líčení dne 7. 3. 2005 soud vyslechl k podanému reviznímu posudku jeho zpracovatele Mgr. Š. a opětně jako znalce i JUDr. S., kdy oba byli vyslechnuti též ke svému vzájemnému vztahu. JUDr. S. uvedl, že on i Mgr. Š. jsou zaměstnanci Kriminalistického ústavu v Praze a příslušníci Policie ČR, kolegové, kdy nadřízeným JUDr. S. je PhDr. S. a Mgr. B. Mgr. Š. uvedl, že je příslušníkem Policie ČR, jeho nadřízeným je PhDr. S., JUDr. S. je jeho kolegou na stejné úrovni. Dále, že není soukromým znalcem, neboť to zakazuje služební rozkaz ředitele kriminalistického ústavu, který platí od jeho nástupu v roce 1996.

Na základě provedeného dokazování poté nalézací soud vydal dne 7. 3. 2005 rozsudek (viz č. l. 345 an.), kdy uznal obviněného V. H. vinným z trestného činu podvodu. Proti tomuto rozsudku podal obviněný odvolání, které opřel o zpochybnění znaleckého posouzení sporného podpisu a opětně namítl zejména podjatost Kriminalistického ústavu v Praze vzhledem ke vztahu osob JUDr. S. a Mgr. Š.

Podané odvolání projednal Krajský soud v Českých Budějovicích, kdy odvolateli vyhověl, rozhodnutí nalézacího soudu usnesením ze dne 27. 5. 2005 sp. zn. 23 To 352/2005 zrušil a věc vrátil nalézacímu soudu k novému projednání a rozhodnutí. Ve svém rozhodnutí mimo jiné uvedl, že v seznamu ústavů

je zapsán jako znalecký ústav pro zkoumání pravosti podpisu Technický a zkušební ústav telekomunikací a pošt P., taktéž rejstřík znalců obsahuje řadu dalších jmen, kromě těch znalců, kteří již byli ve věci přibráni, a nelze přehlédnout, že grafologii a písmoznalectví vyučují i vysoké školy. Nalézací soud proto nepostupoval správně, pokud přibral pro podání revizního posudku Kriminalistický ústav Praha.

Po provedeném novém hlavním líčení, kdy nalézací soud opětovně vyslechl Mgr. Š. (viz č. l. 384) a dotazoval se rovněž znovu na vztah jednotlivých písmoznalců, Mgr. Š. mimo jiné uvedl, že v tomto oboru působí v České republice asi 20 písmoznalců, kdy většina se mezi sebou zná. Pak jsou zde někteří znalci, kteří byli jmenováni, aniž by splnili podmínky spočívající ve zpracování 40 (50) posudků pod odborným vedením. Námitka podjatosti by mohla být vznesena ke kterémukoli ze znalců, kteří prošli kriminalistickým ústavem. Kriminalistický ústav patří v tomto oboru ke špičce, proškolení znalců je zde náročnější než u komise při Ministerstvu spravedlnosti a výstupy podléhají kontrole vedení ústavu. Donedávna byl zástupcem ústavu kriminalistického ústavu při ministerstvu spravedlnosti PhDr. V. Tím, že odešel do důchodu, zůstala tato pozice neobsazena. PhDr. V. byl jedním z prvních pracovníků kriminalistického ústavu a s JUDr. S. byli dlouholetými kolegy. Dále uvedl, že nastupujícímu adeptu na kriminalistický ústav je určen školitel a je mu přiděleno 50 případů, kdy si se školitelem vysvětlí případné chyby. Poté zpracovává kontrolní případ a pokud uspěje, jde na závěrečnou zkoušku k řediteli kriminalistického ústavu. V civilním sektoru probíhá zkouška před komisí vedenou PhDr. V. V komisi ředitele kriminalistického ústavu jsou přítomni vedoucí krajských pracovišť a pokud adept ve zkoušce uspěje, je mu uděleno osvědčení. Následujících 6-12 měsíců je práce adepta sledována. Jeho školitelem byl JUDr. S. a PhDr. S. Dále uvedl, že JUDr. S. nastupoval na kriminalistický ústav až po PhDr. V. a zpracovával s ním znalecké případy. Mgr. Š. zpracovával znalecké posudky s JUDr. B. Dále uvedl, že s JUDr. S. jsou kolegové. JUDr. S. byl po určitou dobu jeho nadřízeným, v příštím roce však odchází od policie a proto byl Mgr. Š. jmenován jeho nadřízeným. Ze své práce se zodpovídá vedoucímu odboru PhDr. S. a vedoucímu oddělení Mgr. B. (či B.). Funkce zástupce oddělení, kterou zastával JUDr. S. a nyní Mgr. Š. je pouze formální a neplacená, řeší technické záležitosti, přidělení agendy, vyřízení pošty pokud není přítomen vedoucí.

Po doplněném dokazování nalézací soud opětovně uznal obviněného V. H. vinným trestným činem a uložil mu stejný trest jako ve svém předchozím rozsudku. V odůvodnění rozsudku konstatoval, že se neztotožnil s názorem krajského soudu jako soudu odvolacího. Uvedl, že písmoznalectví je specifickým oborem, ve kterém působí dva znalecké ústavy, Kriminalistický ústav Praha a Technický a zkušební ústav telekomunikací a pošt Praha. V druhém ústavu vykonává činnost písmoznalce Mgr. J. S., která je manželkou JUDr. J. S. I když trestní řád připouští zadat revizní posudek znalci, nikoli pouze znaleckému ústavu, soudní praxe zpravidla při zadávání revizních posudků pověřuje znalecké ústavy, neboť ctí jejich autoritu. Obhájce namítal, že podjatost kriminalistického ústavu lze analogicky dovodit ze zákona o advokacii, kdy je-li z obhajoby vyloučen advokát ze sdružení nebo veřejné obchodní společnosti, je automaticky vyloučen každý advokát, který je členem takového sdružení. Podle názoru soudu vychází zákon o advokacii z toho, že advokáti působící ve sdružení či veřejné obchodní společnosti společně podnikají, což není případ JUDr. S. a Mgr. Š. Oba jmenovaní působí jako samostatní zaměstnanci kriminalistického ústavu a jsou oprávněni za tento ústav podávat znalecké posudky. Pokud by soud námitce podjatosti přisvědčil, znamenalo by to automaticky podjatost jakýchkoliv dvou zaměstnanců jakékoliv instituce ve shodné věci, kdy přece nemohou rozhodnout rozdílně dva různí zaměstnanci téhož zaměstnavatele. Soud nezadal posudek jinému znalci, neboť nemá důvod nevěřit Mgr. Š., který uvedl, že pokud někdo dobře ovládá písmoznalectví, musel projít praxí u kriminalistického ústavu, a tak by námitka podjatosti mohla být vznesena ke kterémukoliv ze znalců, kteří prošli Kriminalistickým ústavem v Praze.

Na základě odvolání podaného obviněným v dané věci opět rozhodoval Krajský soud v Českých

Budějovicích. Podstatou podaného odvolání byla znovu námitka podjatosti kriminalistického ústavu. Krajský soud napadené rozhodnutí změnil pouze ve výroku o trestu (viz rozsudek ze dne 10. 11. 2005 sp. zn. 23 To 779/2005 č. l. 422), kdy zmírnil trest uložený nalézacím soudem. V námitce podjatosti vyslovil souhlas s postupem okresního soudu po zrušení předchozího prvostupňového rozsudku, kdy konstatoval, že stejně jako soud nalézací zjistil, že není v České republice znalce z oboru písmoznalectví – odvětví ručního písma, který by nebyl spjat nějakým způsobem s Kriminalistickým ústavem v Praze. Podjatost, jak ji chápe podané odvolání, široká a bezbřehá je pro odvolací soud v takovém pojetí neakceptovatelná, a již vůbec ne, má-li jít o samotný Kriminalistický ústav v Praze. Zdůraznil, že okresní soud zvolil takový způsob dokazování, který je naprosto dostatečný z hlediska zákonných požadavků na zjištění skutkového stavu věci.

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích následně na základě podaného dovolání přezkoumal Nejvyšší soud, který usnesením ze dne 12. 4. 2006 sp. zn. 8 Tdo 442/2006 dovolání odmítl. V odůvodnění rozhodnutí mimo jiné uvedl, že přestože dovolacímu soudu zásadně nepřísluší přezkoumání správnosti závěru o nepodjatosti, lze podotknout, že žádné ustanovení zákona č. 36/1967 Sb., nevylučuje, aby znalci byli v odůvodněných (a lze připustit, že spíše výjimečných) případech i zaměstnanci téhož zaměstnavatele. Znalec je povinen vykonávat svoji činnost osobně a osobně též nese odpovědnost za pravdivost a úplnost svého posudku (viz § 175 tr. zák.). Za nepřiléhavou lze v daných souvislostech pokládat výtku, že všechna odborná vyjádření a znalecké posudky Kriminalistického ústavu v Praze podléhají kontrole vedoucího odboru plk. V. S. Podpis plk. S. na původním odborném vyjádření a posléze znaleckém posudku Kriminalistického ústavu v Praze nemá především jiný význam než ten, že právě on je osobou, která je oprávněna zmíněný ústav zastupovat navenek.

Podle § 105 odst. 1 tr. ř. je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení a v řízení před soudem předseda senátu znalce. Podle odst. 2 téhož ust. zákona při výběru osoby, která má být jako znalec přibrána, je třeba přihlížet k důvodům, pro které podle zvláštního zákona je znalec z podání znaleckého posudku vyloučen. Při vyžadování odborného vyjádření orgán činný v trestním řízení zváží, zda osoba, od níž odborné vyjádření vyžaduje, s ohledem na svůj poměr k obviněnému, jiným osobám zúčastněným na trestním řízení nebo poměr k věci není podjatá.

Podle § 110 odst. 1 až 4 tr. ř. ve výjimečných, zvlášť obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, může policejní orgán nebo státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu přibrat státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost k podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku podaného znalcem. Ten, kdo byl přibrán k podání znaleckého posudku nebo k přezkoumání posudku podaného znalcem podle odstavce 1, podá posudek písemně. V něm označí osobu nebo osoby, které posudek vypracovaly a mohou být v případě potřeby jako znalci vyslechnuty; pokud bylo třeba přibrat znalce dva (§ 105 odst. 4), uvede nejméně dvě takové osoby. Při výběru osob uvedených v odstavci 2 je třeba přihlížet k důvodům, pro které podle zvláštního zákona je znalec z podání znaleckého posudku vyloučen. Ustanovení § 105 odst. 3 se při vyžadování posudku ústavu užije obdobně.

Podle § 11 odst. 2 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících nesmí znalec podat posudek, jestliže lze mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo jejich právním zástupcům pochybnost o jeho nepodjatosti.

Podle § 21 zákona č. 36/1967 Sb. jsou-li v určitém oboru ústavy nebo jiná pracoviště specializovány na znaleckou činnost, jsou státní orgány povinny vyžadovat posudky především od nich. Ve zvláště obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení mohou státní orgány požádat vědecké ústavy, vysoké školy a instituce, aby samy podaly posudek.

Jestliže se nepodaří odstranit pochybnosti o správnosti a úplnosti znaleckých psychiatrických posudků ani postupem podle § 109 tr. ř. a mezi těmito posudky, jež mají přispět k posouzení otázky příčetnosti obviněného, přetrvávají zásadní rozpory i po vyžádaných vysvětleních, je třeba podle § 110 odst. 1 tr. ř. přibrat státní orgán, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost k přezkoumání podaných znaleckých posudků, neboť jde o výjimečný, zvlášť obtížný případ, vyžadující zvláštního vědeckého posouzení. (viz Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tz 315/2001 ze dne 3. 4. 2002)

V posuzované věci nastala ta situace, kdy nejprve byly podány odborné vyjádření a znalecký posudek, přičemž JUDr. J. S. byl posléze v řízení před soudem k dané odborné problematice rovněž slyšen v postavení znalce, neboť je znalcem zapsaným do seznamu znalců pro obor písmoznalectví – ruční písmo a byl jako znalec v trestním řízení slyšen po řádném poučení ve smyslu § 105 a § 106 tr. ř. Z obou těchto odborných zkoumání vyplynul shodný závěr, že sporný podpis není podpisem zůstavitelky. Naproti tomu následný posudek předložený obhajobou vyslovil, že není vyloučeno, že sporný podpis mohl být napsán zůstavitelem za pomoci třetí osoby. Okresní soud následně postupoval tím způsobem, že zadal vypracování revizního posudku Kriminalistickému ústavu Praha.

Jak bylo výše uvedeno, meritem podané stížnosti pro porušení zákona je námitka, která byla opakovaně uplatněna v jednotlivých fázích trestního řízení, že pokud nejprve orgán policie požádal o odborné vyjádření JUDr. J. S., který byl v dané době zaměstnancem kriminalistického ústavu, nemůže již tento ústav v daném řízení pro poměr k věci dále být jakkoli činný.

K zodpovězení tohoto problému je nezbytné podrobněji rozebrat postavení, vztahy, funkce a pravomoci některých subjektů vystupujících v trestním řízení a to jak z hledisek právního i faktického.

Nejprve je nutno konstatovat, že v podané stížnosti pro porušení zákona se objevují informace, které jsou zavádějící a dokonce i mylné. Z hlediska faktického dlužno objektivizovat některá tvrzení stěžovatele. Pokud stěžovatel namítá, že v seznamů ústavů je zapsán jako znalecký ústav pro zkoumání pravosti podpisu i Technický a zkušební ústav telekomunikací a pošt Praha, a též rejstřík znalců obsahuje řadu dalších jmen, kromě těch znalců, kteří již ve věci byli přibráni, ze spisu lze zjistit následující. Ze seznamu znaleckých ústavů vedeném ministerstvem spravedlnosti a na základě zjištění, která učinily soudy nižšího stupně lze konstatovat, že v době, kdy soudy posuzovaly daný případ, byly zde pro obor písmoznalectví odvětví ruční písmo zapsány dva ústavy a to Kriminalistický ústav Praha a Zkušební ústav telekomunikací a pošt Praha. Pro úplnost lze dodat, že v současnosti je zde ještě zapsán Ústav kriminalistiky a forenzních disciplín při Vysoké škole Karlovy Vary, o.p.s., avšak tento ústav v předmětné době neexistoval a do seznamu byl zapsán teprve v červnu roku 2006.

V Technickém a zkušebním ústavu telekomunikací a pošt Praha působila v předmětné době coby písmoznalec Mgr. J. S., která je manželkou znalce JUDr. J. S. Tato skutečnost byla nalézacímu soudu potvrzena přípisem ze dne 8. 6. 2005 (viz č. l. 381). Jestliže stěžovatel namítá podjatost Mgr. Š. pro pracovní vztah ke znalci JUDr. S., tím spíše by bylo lze očekávat námitku podjatosti Mgr. J. S. z důvodu vztahu příbuzenského. Z daného důvodu pak nemělo smysl tento ústav pro podání posudku v dané věci přibírat, na což správně poukázal již okresní soud.

Stěžovatel dále uvádí, že grafologii a písmoznalectví vyučují i vysoké školy a podle trestního řádu je možno přibrat k podání posudku vysokou školu a nejen pouze znalecký ústav. To je zavádějící ze dvou hledisek. Za prvé jsou zde směšovány dva různé obory zabývající se písmem, které nelze libovolně zaměňovat. Grafologie je oborem zkoumajícím z písma vlastnosti pisatele, písmoznalectví je pak oborem zkoumajícím identifikaci pisatele a je na rozdíl od grafologie disciplínou soudněkriminalistickou. Pokud tedy vysoká škola vyučuje grafologii, není to pro daný případ právně relevantní. Za druhé pak jde-li o písmoznalectví, formálně bylo možno nalézt mezi vysokými školami

Institut mezioborových studií v Brně, který vypsal studijní blok písmoznalectví, avšak reálně k jeho otevření nedošlo, neboť nebyla realizována spolupráce s písmoznalcem (viz č. l. 413). Lze tedy prohlásit, že v předmětné době zde neexistovala vysoká škola způsobilá k podání posudku z oboru písmoznalectví odvětví ruční písmo.

Pokud stěžovatel namítá, že při druhém odvolání změnil odvolací soud nepochopitelně svůj původní názor na otázku podjatosti znaleckého ústavu a uzavřel, že kriminalistický ústav není vyloučen z podání věci, nelze než konstatovat, že se jedná ze strany stěžovatele o výrazné zkreslování skutečnosti, neboť důvody o které odvolací soud opřel své rozhodnutí jsou v míře více než dostatečné uvedeny v odůvodnění jeho rozhodnutí (viz č. l. 422) a jejich opakování se jeví jako nadbytečné.

Nepřesnost je třeba konstatovat i v tvrzení stěžovatele, že není pravdivý závěr odvolacího soudu o tom, že JUDr. J. H., CSc. je rovněž svázána s činností Kriminalistického ústavu v Praze, což obviněný dokládá písemným vyjádřením soudní znalkyně JUDr. H. (viz č. l. 444). Znalkyně v tomto vyjádření však sama připouští, že řádově v polovině 80. let absolvovala několika měsíční stáž v Kriminalistickém ústavu v Praze. Je patrno, že i zde by tedy bylo možno vysledovat určitý vztah ke kriminalistickému ústavu, kdy i JUDr. H. musela jako stážistka projít školením stejnými metodami práce, jako ostatní znalci z kriminalistického ústavu. V tomto duchu možno tedy obecně konstatovat, že prakticky všichni znalci, kteří v posuzované věci figurují mají ke kriminalistickému ústavu nějaký vztah,. čemuž ostatně koresponduje vyjádření Mgr. Š., který uvedl, že pokud někdo dobře ovládá písmoznalectví, musel projít kriminalistickým ústavem. Obviněný také navrhoval, aby v dané věci byl přibrán jiný znalec ze seznamu znalců, kdy uváděl znalkyni JUDr. H., o níž argumentoval, že je jedinou písmoznalkyní, která je nositelkou akademického titulu CSc. To pak mělo vést k názoru, že uvedená znalkyně je nejerudovanějším písmoznalcem v oboru. Skutečností ale je, a to aniž by to jakkoli snižovalo erudici uvedené znalkyně, že uvedeného akademického titulu dosáhla v oboru kriminalistika (viz č. l. 413) a nikoli písmoznalectví. Nejvyšší soud se pak přiklání k názoru soudu nalézacího, že daný případ nutno hodnotit jako výjimečný, zvláště obtížný a tudíž bylo namístě volit postup podle § 110 tr. ř., t. j. vyžádat posudek ústavu, jak se v daném případě také stalo.

Kriminalistický ústav v Praze je bezpochyby nejvýznamnějším kriminalistickým expertizním pracovištěm v České republice. Z hlediska formy je útvarem Policie ČR. Znaleckou činnost vykonává v 5 základních oborech dělených do 21 odvětví, pro které je zapsán v seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost vedeném ministerstvem spravedlnosti podle § 21 zákona o znalcích a tlumočnících.

Pokud jde o vlastní problematiku podjatosti, tak tuto lze definovat jako opak nestrannosti či nezaujatosti, nedostatek schopnosti a vůle posuzovat věc zcela objektivně. Nepodjatost je předpokladem dobrého výkonu jakékoli funkce svěřené úředním orgánům. Podjatost může být dána poměrem k věci, poměrem k některé osobě, jíž se úkon trestního řízení přímo dotýká (např. k obviněnému, poškozenému, popř. obhájci, zákonnému zástupci, zmocněnci), poměrem k jinému orgánu činnému v trestním řízení (např. příbuzenský, švagrovský, velmi přátelský nebo naopak nepřátelský). (Viz M. Z. a kol. Slovník českého práva 2.vyd., L. P. 1999, str. 968-969).

Nelze automaticky vést paralelu mezi případnou podjatostí znalce a případnou podjatostí soudce, popř. advokáta. S takovouto konstrukcí nelze souhlasit. Institut podjatosti je institutem zasahujícím osoby účastnící se různými způsoby a v různé míře trestního řízení, přičemž nelze paušálně použít stejné požadavky na různé osoby. Základními body zde jsou různé postavení v trestním řízení a rozlišný charakter posuzovaných subjektů. Zatímco soudce, státní zástupce a policejní orgán jsou podle § 12 odst. 1 tr. ř. orgány činné v trestním řízení, nadané rozhodovací pravomocí, strany podle § 12 odst. 6 tr. ř. jsou osobami (zejm. obviněný) majícími zájem na výsledku řízení a také mohou v zákonem stanovené míře ovlivňovat průběh řízení (např. právo podat či nepodat opravný prostředek, předkládat důkazy). Znalec (znalecký ústav) je subjektem nemajícím k řízení přímý

vztah, osobou odlišnou od stran a orgánů trestního řízení. Jeho úkolem je pouze zpracovat odborně skutečnosti faktické povahy, které mohou být důkazem pro rozhodnutí, o jejichž použití v trestním řízení však nerozhoduje, to je úlohou orgánů činných v trestním řízení. Nemá tedy rozhodovací pravomoc ani právo ovlivňovat průběh řízení. Jeho funkce v trestním řízení tkví v tom, že je takto zprostředkovatelem odborných znalostí, které jsou pro to které konkrétní trestní řízení třeba, sděluje orgánům činným v trestním řízení faktické údaje důležité pro trestní řízení, které poté tvoří podklad pro jeho rozhodnutí. Přitom je třeba připomenout, že se znalec nesmí vyjadřovat k otázkám právním. Naopak soud je již podle Ústavy orgánem oprávněným rozhodovat o právech a povinnostech, v trestním řízení je jediným orgánem oprávněným vyslovit vinu pachatele.

Postavení advokáta v trestním řízení je pak zcela specifické. Advokát zde nevystupuje ani jako orgán činný v trestním řízení ani jako samostatná procesní strana, nýbrž je zástupcem - obhájcem obviněného a vystupuje na jeho straně a je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá pro svého klienta - obviněného za prospěšné (viz § 16 zákona o advokacii). Stejně tak vystupuje-li advokát jako zmocněnec poškozeného, opět není jeho vztah k věci ambivalentní, neboť též vystupuje jménem a v zájmu svého klienta a činí úkony v jeho prospěch. Jedním z kriterií vztahu advokáta k věci, osobám atd. není podjatost ve smyslu opaku nestrannosti, advokát je a musí být osobou „stranící“ svému klientu. Skutečnosti vylučující advokáta z účasti na věci jsou definovány v § 19 zákona o advokacii, přičemž je zde podstatná ochrana zájmů klienta (např. podle odst. 1, písm. a) § 19 zákona o advokacii je advokát povinen poskytnutí právních služeb odmítnout, jestliže v téže věci nebo ve věci související již poskytl právní služby jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o poskytnutí právních služeb žádá). Zákon nehovoří o podjatosti advokáta, nýbrž o zájmech, informacích a rozporu v zájmech. Z důvodu předcházení možného rozporu pak mají advokáti poskytující právní služby společně ve sdružení nebo ve veřejné obchodní společnosti podle čl. 12 Pravidel profesionální etiky a pravidel soutěže advokátů České republiky (Etický kodex) povinnost se vzájemně přiměřeně informovat o právních službách, které poskytují, a to v rozsahu nutném k vyloučení konfliktů zájmů.

V souvislosti s uvedeným je nutné též zmínit, že kromě toho, že jsou zde srovnávány subjekty s různým procesním postavením, je zde rozdíl i v rovině faktické. Soudnictví je v České republice tvořeno územně členěným systémem soudů, kdy pro každý správně určený obvod existuje jeden soud. Advokáti, sdružení advokátů a společnosti jejichž společníky jsou advokáti, působí samostatně po celém území České republiky, jejich počet není omezen, neboť podle zákona o advokacii má právo být zapsán do seznamu advokátů každý, kdo splní stanovené předpoklady pro výkon advokacie (viz § 5 zákona o advokacii), přičemž u advokátů jsou jejich samostatnost a nezávislost základními profesními znaky, tedy existuje zde pluralita subjektů. Naproti tomu kriminalistický ústav je pracovištěm zcela ojedinělým se zcela specifickým zaměřením své činnosti.

K otázce pojmu nestrannost poukazoval stěžovatel na rozhodnutí Ústavního soudu III.ÚS 441/04 ze dne 12. 1. 2005, které podle jeho názoru obsahuje v daném směru závažná poznání. K tomu Nejvyšší soud poznamenává, že dané rozhodnutí se ve skutečnosti nevyjadřuje ke vztahu mezi soudními znalci, ale mezi soudci, tj. subjekty s jiným procesním postavením a předmětem posouzení je tu poměr soudce rozhodujícího ve trestní věci k jinému soudci poškozenému v tomtéž řízení. Podobně je tomu v jiném rozhodnutí Ústavního soudu a to v usnesení IV. ÚS 67/04 ze dne 4. 8. 2004, kdy jiný senát Ústavního soudu ve věci s podobnými znaky zaujímá odlišné právní stanovisko. Dále pak možno připomenout i nález Ústavního soudu ze dne 3. 7.2001, II. ÚS 105/01, kde je judikováno, že rozhodování o otázce podjatosti se musí dít pouze na základě hlediska objektivního. Není přípustné vycházet pouze z pochybnosti o poměru soudců k projednávané věci nebo k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, nýbrž i z hmotně právního rozboru skutečností, které k těmto pochybnostem vedly. K vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci může dojít teprve tehdy, je-li evidentní, že vztah

soudce k dané věci, k účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonné povinnosti nebude schopen nezávisle a nestranně rozhodovat.

Nejvyšší soud s přihlédnutím k výše zmíněnému zdůrazňuje nutnost samostatného posuzování okolností, podle nichž je v tom kterém případu podjatost zvažována, a zároveň obtížnost paušalizace závěrů učiněných pro osoby v procesním postavení soudců na osoby v procesním postavení jiném.

V posuzovaném případě stěžovatel zejména namítá, že JUDr. S. a Mgr. Š. byli zaměstnanci téhož zaměstnavatele, pracovali jako kolegové na jednom pracovišti ve stejném oboru a byl mezi nimi po určitou dobu pracovní vztah nadřízenosti a podřízenosti. Všechny argumenty, které stěžovatel zmínil, vycházejí z pracovního zařazení u zaměstnavatele - kriminalistického ústavu. Je ale logické, že Mgr. Š. po svém příchodu na toto specializované pracoviště byl jako nový pracovník zařazen jako podřízený pracovníka déle sloužícího a ten byl zároveň jeho školitelem. Přirozené je i to, že se JUDr. S. a Mgr. Š. coby kolegové na pracovišti setkávali (ani nemohli nesetkávat), a to i v dalším období, kdy byl Mgr. Š. povýšen. Tyto skutečnosti ale pouze odrážejí běžné momenty vyskytující se v pracovněprávních vztazích a vyplývají i z obecně reglementovaných pracovněprávních předpisů. Je nutno brát rovněž v úvahu, že kriminalistický ústav je institucí specifickou, která soustřeďuje specializovanou techniku a odborníky z jednotlivých kriminalistickým disciplín. U takové instituce jako je kriminalistický ústav by bylo naopak podivné, pokud by se jednotliví zaměstnanci neznali. Ovšem samotná skutečnost že jde o kolegy na pracovišti, ještě nic nevypovídá o vazbách a vztazích mezi nimi, jako jednotlivými osobami. Stěžovatel ale nikterak nenamítá, že by mezi zmíněnými znalci existoval vztah, který by bylo nutno posuzovat jako vztah nadstandardní přesahující pracovně právní vazby (např. přátelský, nepřátelský, či vztah mezi osobami navzájem blízkými), poukazuje pouze a jedině na jejich kolegialitu, která sama o sobě ale není důvodem k prohlášení, že ten či onen znalec je pro svou podjatost vyloučen z podání znaleckého posudku.

Pokud pak jde o samotný údaj, že pod odborným vyjádřením zpracovaným JUDr. S. a znaleckým posudkem zpracovaným Mgr. Š. je podepsán plk. PhDr. S., lze poukázat na již jednou vyjádřený názor obsažený v odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 442/2006 ze dne 12. 4. 2006, že v tomto nelze spatřovat skutečnost, z níž by bylo možno dovozovat znaky podjatosti, když plk. PhDr. S. podepisoval uvedené listiny pouze z titulu své funkce vedoucího odboru kriminalistické identifikace.

Lze shrnout, že stěžovatel své námitky kompletně opírá o pracovně právní vztahy vyplývající z výkonu stejného druhu práce na stejném pracovišti. Taková námitka však nevypovídá o ničem jiném než o běžném vztahu vznikajícím pravidelně na jakémkoli pracovišti mezi zaměstnanci majícími stejnou pracovní náplň. Ze stížnosti pro porušení zákona a ani ze spisového materiálu nevyplývá, že by předmětný pracovně právní vztah byl ze své zákonem určené podoby nějak modifikován, tj. že by mezi uvedenými osobami vznikl emocionální vztah přátelství nebo naopak nepřátelství, či ekonomický vztah jakékoli závislosti nebo společného hospodářského cíle nebo vztah příbuzenský. Není zde namítána ani možnost zainteresovanosti na výsledku trestního řízení ani jiný vztah k některému subjektu trestního řízení (např. pracovně právní vztah k obviněnému či poškozenému). JUDr. S. ani Mgr. Š. nevystupovali v uvedeném trestním řízení v jiném procesním postavení (např. svědka) než v postavení znalce (resp. původně před výslechem a poučením podle § 106 tr. ř. zhotovitele odborného vyjádření). Tato kriteria lze vztáhnout rovněž na samotný ústav, když lze konstatovat, že nebyla shledána jiná vazba k věci než ta, která kriminalistickému ústavu vznikla přímo ze zákona o znalcích a tlumočnících, kdy podle § 21 tohoto zákona, jsou-li v určitém oboru ústavy nebo jiná pracoviště specializovány na znaleckou činnost, jsou státní orgány povinny vyžadovat posudky především od nich. Notorietou vyplývající z existující právní úpravy pak v takovýchto případech je, že znalec oznámí neprodleně skutečnosti, pro které je z podání posudku vyloučen, aby se zároveň nevystavoval nebezpečí trestního postihu za nepravdivý znalecký posudek (viz § 175 tr. zák). Podjatost té které osoby znalce lze vyvozovat i z jejích úkonů, vyjádření či chování,

které by učinila před zpracováním znaleckého posudku a z nichž by vyplývalo, že již má předem o posuzované věci utvořen názor, není prosta předčasných nepodložených soudů, a zejména pokud by se k dané věci již dříve vyjádřila nebo se na věci podílela. Ani tyto okolnosti však nebyly v daném případě shledány.

K řádnému posouzení otázky podjatosti je nezbytné vždy přihlížet k rozdílům v procesním postavení jednotlivých osob, na něž by podjatost mohla dopadat. V daném případě jsou posuzovány osoby v procesním postavení znalců tj. osoby odlišné jak od orgánů činných v trestním řízení i od stran trestního řízení a bez vztahu k těmto účastníkům řízení. Osamocená skutečnost, že posuzované osoby byly v pracovněprávním vztahu ke stejnému zaměstnavateli, aniž by zde byl dán jiný důvod, z něhož by bylo možno na podjatost usoudit (např. pokud by zaměstnavatel byl zároveň účastníkem trestního řízení), nemůže vést k automatickému závěru, že tyto osoby nemohou objektivně zhodnotit práci jeden druhého a k automatické presumpci podjatosti. Takto široce pojaté chápání institutu podjatosti u osob daného procesního postavení by nutně vedlo k vylučování celých skupin odborníků pracujících popř. kooperujících na specializovaných pracovištích a jejich nepoužitelnosti v trestním řízení.

Jako významné zde Nejvyšší soud shledává i to, že stěžovatel napadá vztah pracovní kolegiality mezi JUDr. S. a Mgr. Š., ale již mlčí o tom, že znalec PhDr. V. je spjat s kriminalistickým ústavem rovněž, když z výslechu znalce Mgr. Š. mj. vyplývá, že PhDr. V. byl dlouholetým zaměstnancem Kriminalistického ústavu Praha (č. l. 326) a JUDr. S. a PhDr. V. byli rovněž kolegové. Podle této logiky by v dané věci nesměl být činný ani PhDr. V., a v naznačeném smyslu by vůči jeho osobě bylo možno vznášet stejnou námitku podjatosti.

Je tedy možné prohlásit, že vztah mezi posuzovanými osobami se odehrával pouze v zákonné rovině obecného pracovně právního vztahu a Nejvyšší soud zde nezjistil žádnou konkrétní podobu osobního vztahu mezi nimi.

Závěrem proto Nejvyšší soud konstatuje, že podjatost znalců v posuzovaném případě neshledal. Nelze tedy souhlasit se stěžovatelem, že by se nalézací soud dopustil pochybení, pokud přibral v dané věci Kriminalistický ústav Praha. Toto rozhodnutí bylo v daném případě důvodné a podložené skutečnostmi, které se v předchozím řízení objevily. Pokud se pak odvolací soud po podrobném seznámení s předmětnou problematikou vyplývající z doplněného dokazování ztotožnil se soudem nalézacím, nelze v daném případě jeho rozhodnutí shledat nelogickým či nesprávným.

V samotném závěru stížnosti pro porušení zákona stěžovatel vznesl ještě námitku ohledně neprovedení výslechu svědka P. H., ačkoli to obviněný v prvém odvolání navrhoval a odvolací soud na tento návrh reagoval v tom smyslu, že není vyloučeno, aby okresní soud doplnil dokazování i výslechem tohoto svědka. K této námitce Nejvyšší soud z obsahu spisu zjistil, že výslech jmenovaného svědka obviněný nenavrhl v původním prvostupňovém řízení, ale učinil tak skutečně až v prvém odvolání. Odvolací soud se o potřebě výslechu tohoto svědka zmínil pouze okrajově a to nikoli tak, že na jeho provedení trvá, nýbrž ponechal tento důkaz na uvážení okresního soudu. Významné jsou zde dvě okolnosti. Prvá je ta, že sám obviněný uvedl, že výslech svědka H. navrhuje proto, neboť před ním měla zůstavitelka projevit vůli odkázat svůj majetek obviněnému. Výslech tohoto svědka by tedy v žádném případě nevedl ke zjištění, zda zůstavitelka v jeho přítomnosti učinila řádný právní úkon směřující k odkázání majetku obviněnému, když tomu měli být podle obviněného přítomni pouze Mgr. P. P. a L. H. P. H. by se tak mohl nanejvýš vyjádřit k tomu, zda zůstavitelka takovýto úmysl verbálně vůbec někdy vyjádřila. Takovýto poznatek by ale k posouzení stěžejní otázky, a to zda zůstavitelka skutečně právní úkon v daném smyslu učinila, nemohl přinést nic zásadního a je tak zřejmé, že výslech jmenovaného svědka nebyl způsobilý vnést do případu takové informace, které by mohly zvrátit dosavadní výsledek dokazování. Druhou okolností je, že po vrácení věci okresnímu soudu, poté co bylo doplněno dokazování, byli jak státní zástupce, tak i

obhájce obviněného soudem vyzváni ke sdělení, zda navrhují provedení nějakých dalších důkazů. Obhájce obviněného však výslech P. H. nenavrhl, ani se jinak nezmínil o potřebě jeho svědecké výpovědi. Jediný důkaz, který žádal, byl revizní znalecký posudek zpracovaný jiným znalcem. Pokud by důkaz spočívající ve výpovědi svědka H. považoval za důležitý, nepochybně by jej neopomněl a žádal by jeho provedení. Za dané situace se pak uvedení předmětné námitky jeví jako pouhé formální vrstvení zdánlivě důležitých procesních a v konečném důsledku i věcných pochybení v postupu a rozhodnutí soudů nižších stupňů, jejichž jediným cílem je za každou cenu zpochybnit soudní výrok o vině obviněného V. H. Nejvyšší soud je však toho názoru, že neprovedení tohoto důkazu nemohlo mít na správnost vydaných rozhodnutí žádného vlivu.

Protože v přezkoumávaném případě obviněného V. H. nebyla shledána namítaná podjatost Kriminalistického ústavu v Praze a tím i stěžovatelem deklarovaná nepoužitelnost jím vypracovaného ústavního znaleckého posudku, jakož ani jiná vada, která by odůvodňovala zrušení napadeného rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 11. 2005, sp. zn. 23 To 779/2005, Nejvyšší soud podanou stížnost pro porušení zákona podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl jako nedůvodnou, a to v neveřejném zasedání v souladu s ustanovením § 274 tr. ř.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odpovědnost za vady
- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)
- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti